

لحظه‌های نادیده

مروری به فعالیت‌های **مریم کاظم‌زاده**، اولین عکاس زن جنگ تحمیلی

تیتیر «خبرنگاری در جنگ راحت‌تر بود» در نشریه دوجرخه روزنامه همشهری در اواسط دهه ۸۰ منتشر شده است.

داستان عاشقی در دل جنگ

جریان دیدار کاظم‌زاده با وصالی هم به زمانی برمی‌گردد که او قرار بود در پاوه با دکتر چمران صحبت کند اما به اصغر وصالی ارجاع داده می‌شود و او هم گلایه‌کنان می‌گوید که «تو اگر خبرنگار بودی، در بطن ماجرا حاضر می‌شدی، حالا هم بهتر است به تهران بروی و مثل بقیه از پشت میزت هر چه می‌خواهی بنویسی.» اینجا بود که کاظم‌زاده تصمیم می‌گیرد ثابت کند خبرنگار پشت‌میزنشین نیست و تا انتهای داستان همراه خواهد بود، به همین دلیل با کسب اجازه از شهید چمران، در عملیات پاک‌سازی مناطق مرزی کردستان همراه گروه دستمال سرخ‌ها راهی می‌شود. این بار هم با مخالفت اصغر وصالی روبرو می‌شود، اما پافشاری می‌کند و اصرارش نتیجه می‌دهد. به گفته کاظم‌زاده، بعد از این ماجرا شهید چمران او را به اصغر وصالی سپرده تا با گروه او به مناطقی از کردستان برای شناسایی بروند. همراهی که در نهایت به آغاز زندگی مشترک این دو نفر منجر می‌شود.

مریم کاظم‌زاده بعد از این ماجرا زمانی که به تهران برمی‌گردد در گزارشی از تجربیاتی که از همراهی چندروزه با گروه دستمال سرخ‌ها کسب کرده می‌نویسد و آن را چاپ می‌کند بعد هم در برگشت به منطقه و شهر بانه، آن را به اعضای گروه هم نشان می‌دهد. او در این خصوص هم می‌گوید: «دستمال سرخ‌ها کسانی هستند که

پاوه از طرف روزنامه انقلاب اسلامی برای تهیه گزارش و مصاحبه با شهید چمران به این منطقه فرستاده شد. ماجرا از جایی آغاز می‌شود که خبر بریده شدن سر چند پاسدار بومی در مریوان به کل کشور مخابره می‌شود. زمان ۲۳ تیر ۱۳۵۸ است و روزبه‌روز موضوع کردستان داغ و داغ‌تر می‌شود. مریم کاظم‌زاده که خبرنگار روزنامه انقلاب اسلامی است، با اصرار، مسئولش را مجاب می‌کند تا به کردستان آشوب‌زده آن روزها سفر کند. از طرف دیگر اصغر وصالی هم گردان زبده خود را از تهران برمی‌دارد تا به مریوان بروند و به ضدانقلاب حالی کنند مملکت آن قدرها که فکرش را می‌کنند بی‌صاحب نیست. (برگرفته از بخشی از کتاب خبرنگار جنگی)

کاظم‌زاده در نشست که سال ۱۳۹۸ در فرهنگ‌سرای فناوری و رسانه مشهد حضور داشت می‌گفت بخش زیادی از جسارتش برای عکاسی از دوران جنگ را مدیون پشتیبانی شهید چمران بوده است. در کتاب «روزنامه‌نگاری ایرانی درس‌های تجربه» این عکاس فقید درباره تجربه عکاسی در جنگ، ویژگی روزنامه‌نگاری بحران و ... سخن گفته است. در بخشی از این گفت‌وگو کاظم‌زاده در پاسخ به این سؤال که خبرنگاری جنگ راحت‌تر بوده یا پس از آن؟ می‌گوید: «خبرنگاری جنگ راحت‌تر بود. به دلیل صراحت جنگ و ماهیت آن، به نظر من خبرنگاری جنگ راحت‌تر از خبرنگاری بعد از جنگ بود، بعدها سلیقه‌ها وارد کار می‌شد و اگر نمی‌توانستی خودت را با آن سلیقه‌ها تطبیق دهی، کار کردن بسیار آزاردهنده می‌شد.» این گفت‌وگو با

نرجس شهیدوست روزنامه‌نگار

معروف است به اولین خبرنگار و عکاس زن جنگ در هشت سال دفاع مقدس. مریم کاظم‌زاده، همسر شهید اصغر وصالی که خردادماه امسال دار فانی را وداع گفت متولد ۱۳۳۵ بود و آثار مختلفی را از خود به جا گذاشته است، عکس‌ها و روایت‌هایی که هرکدام از آن‌ها شده‌اند راوی و سند تصویری لحظه‌ای از آن جنگ تحمیلی. این هنرمند سابقه همکاری با روزنامه‌های انقلاب اسلامی، کیهان و مجله زن روز را هم در کارنامه‌اش دارد. او فرزند یک خانواده سرشناس در شیراز بود و تحصیلات عالی‌اش را در انگلستان به پایان رسانده بود. در ادامه بیشتر از او و روزهایی که سپری کرده، می‌گوییم.

بگذارید از روزی شروع کنیم که کاظم‌زاده راهی جبهه‌ها شد. او در این باره گفته بود: «غائله کردستان که آغاز شد، خودم را به‌عنوان خبرنگار به مریوان رساندم. شهید وصالی هم با نیروهایش به آنجا آمده بود. شهید چمران من را با اصغر آشنا کرد تا مصاحبه‌ای در خصوص پاوه ضبط کنم، اما با واکنش بدی از سوی اصغر وصالی مواجه شدم. او می‌گفت که خبرنگار باید صحنه‌های واقعی را با چشم خودش ببیند، نه اینکه به ثبت شنیده‌ها اکتفا کند.»

و این شروع داستانی بود که کاظم‌زاده را راهی مناطقی کرد که اگر نمی‌رفت امروز حتماً جای تصاویرش خالی می‌ماند. او در سال ۱۳۵۸ و هم‌زمان با آغاز درگیری‌های

کتاب خاطرات

خبرنگار جنگی

کتاب «خبرنگار جنگی: خاطرات مریم کاظم‌زاده» اثری به قلم رضا رئیسی از خاطرات مرحوم کاظم‌زاده است. این کتاب توسط انتشارات یادبود در سال ۱۳۸۲ منتشر شد. در این کتاب خاطرات آن دوران از زبان مریم کاظم‌زاده در ۲۴۰ صفحه روایت شده است. اهمیت کتاب خاطرات او از این جهت است که نکاتی تکمیلی را بیان کرده که فضای عکس‌هایش را بیشتر و بهتر به مخاطب می‌رساند.

یک کتاب، یک عکاس

کتاب «مریم کاظم‌زاده؛ عکاسان جنگ (عراق-ایران ۱۳۵۷-۱۳۶۵)» یک اثر مملو از عکس و تصویر است که به آثار مریم کاظم‌زاده اختصاص دارد. این کتاب به انجمن عکاسان انقلاب و دفاع مقدس اختصاص دارد. برای تهیه این کتاب سید حامد میر هاشمی و مینو بدیعی دزفولی کار گردآوری عکس‌ها و محتوا را بر عهده داشته‌اند. این مجموعه عکس‌ها مشتمل بر نوع نگاه، سبک شخصی، اطلاعات صحیح عکس‌ها و شناخت عکاسان جنگ بوده و بیانگر گوشه‌ای از سخت‌ترین روزهای تاریخ معاصر است.

کتابی که هیچ جا نیست!

کتاب «تا شهادت» یکی دیگر از آثار مرتبط با مریم کاظم‌زاده است ناشر این کتاب سازمان تبلیغات اسلامی است و کتاب در سال ۱۳۷۳ منتشر شد. این کتاب در ۱۴۶ صفحه نگارش شده و در آن خاطراتی از مرحوم کاظم‌زاده و خاطرات جنگ ایران و عراق تدوین شده است. حتی جلدی از کتاب هم در دسترس نیست و جا دارد این اثر دوباره تجدید چاپ شود و در اختیار مخاطبان قرار گیرد.